

Valtion liikuntaneuvoston lausunto lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen luonnoksesta

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen luonnokseen on sisällytetty erillisenä osiona liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi. Kyseessä on tärkeä uudistus, joka auttaa eri hallinnonaloja tunnistamaan ja arvioimaan säädösehdotuksen tai politiikka-toimen vaikutuksia väestön liikkumiseen ja liikuntaan. Liikuntaneuvosto esittää lisäyksiä ympäristövaikutusten arviointiin ja tietoyhteiskuntaa koskevaan arviointiin, jotta myös näissä huomioidisiin liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi.

Tausta

Oikeusministeriön asettama säädösehdotusten vaikutusarvioinnin ohjetyöryhmä pyytää lausuntoa uudistettavan lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen luonnoksesta. Uudella ohjeella parannetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti säädösehdotusten vaikutusten arviointeja. Vaikutusarvioinnin merkitys ja laajuus ovat kasvaneet edellisen ohjeen (2007) laatimisen jälkeen. Esimerkiksi kaikkia arvioimista edellyttäviä vaikutuslajeja ei ole huomioitu riittävästi nykyisessä ohjeessa.

Uudistetun ohjeen on tarkoitus tukea aiempaa paremmin lainvalmistelijoiden työtä ja parantaa vaikutusarviointien laatua sekä valmisteltavien lakien laatua. Ohje auttaa valmistelijaa suunnittelemaan vaikutusarviointia, tunnistamaan ja arvioimaan eri vaikutuslajeja sekä hakemaan tarvittaessa lisätietoa. Ohje on tarkoitettu ensisijaisesti valtioneuvoston lainvalmistelijoille, mutta sitä voidaan soveltaa myös esimerkiksi erilaisien politiikkaohjelmien ja -toimenpiteiden valmistelussa.

Valtion liikuntaneuvoston lausunto

Valtion liikuntaneuvosto kiittää mahdollisuudesta lausua lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen luonnoksesta. Seuraavassa on valtion liikuntaneuvoston näkemykset vaikutusarviointiohjeen luonnokseen:

1. Huomiot ohjeen yleisestä osasta: luvut 1–3

Valtion liikuntaneuvostolla ei ole huomioita lukuihin 1–3.

2. Huomiot perus- ja ihmisoikeusvaikutuksista: luku 4.1

Valtion liikuntaneuvostolla ei ole huomioita lukuun 4.1.

3. Huomiot taloudellisista vaikutuksista: luku 4.2

Valtion liikuntaneuvostolla ei ole huomioita lukuun 4.2

4. Huomiot ympäristövaikutuksista: luku 4.3

Valtion liikuntaneuvosto esittää seuraavia lisäyksiä (lihavoituna) Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys - lukuun (4.3.6):

1. Lisäyksesitys: *”Esimerkiksi viihtyisä lähiympäristö saattaa houkuttaa valitsemaan aktiivisen kulkutavan auton sijaan, mikä vähentää päästöjä ja lisää ihmisten fyysistä aktiivisuutta”.*

2. LisäySESITYS: ”Keskeisiä kysymyksiä, vaikuttaako säädös:

- päästöjen tai melun lisääntymiseen tai vähenemiseen ja sitä kautta ihmisten
- terveyteen ja viihtyvyyteen?
- ihmisten elinoloihin tai arjen sujuvuuteen?
- ihmisten pääsyyn luontoon?
- ihmisten luontosuhteeseen?
- **kannustavasti päästöttömän ja aktiivisen kulkumuodon valintaan?**
- **kannustavasti ihmisten fyysiseen aktiivisuuteen?”**

3. LisäySESITYS: ”TietolÄhteitä

- Sosiaali- ja terveysministeriön opas Säädosvaikutusten arviointi ihmisiin kohdistuvien vaikutusten näkökulmasta sisältää tietoa ympäristöterveysvaikutuksien arvioinnista. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75241>
- Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) verkkosivuilla on runsaasti ympäristöterveyteen liittyvää tietoa. <https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys>
- **Liikuntakaavoitus.fi -sivustolla on runsaasti tietoa aktiivista liikkumista ja liikuntaa suosivasta elinympäristöstä.** <https://liikuntakaavoitus.fi/>

Valtion liikuntaneuvosto perustelee lisäySESITYksiä sillä, että ympäristöllä, kuten yhdyskuntarakenteella ja ympäristön viihtyisyydellä ja esteettömyydellä, on merkittävä vaikutus ihmisten liikkumiseen ja liikuntaan. Parhaimmillaan elinympäristön ratkaisut kannustavat ja tarjoavat hyvät mahdollisuudet aktiiviseen liikkumiseen ja liikuntaan, mikä edistää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Näin ollen on tärkeää, että myös osana ympäristövaikutusten arviointia tunnistetaan ja arvioidaan säädos ehdotuksen tai politiikkatoimen vaikutukset ihmisten aktiiviseen liikkumiseen ja liikuntaan.

5. Huomiot muista ihmisiin kohdistuvista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista: luku 4.4

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että Hyvinvointi ja terveys -lukuun (4.4.7) on sisällytetty erillisenä osiona liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi (4.4.7.1). Kyseessä on tärkeä uudistus, joka auttaa eri hallinnonaloja tunnistamaan ja arvioimaan säädos ehdotuksen tai politiikkatoimen vaikutuksia väestön liikkumiseen ja liikuntaan.

Väestön liian vähäinen liikkuminen on yksi suomalaisen yhteiskunnan merkittävimmistä kansanterveydellisistä ja -taloudellisista ongelmista, jonka ratkaisemiseen tarvitaan mukaan kaikki hallinnonalat. Liikunta- ja liikkumisvaikutusten arvioinnin huomioimisella osana lainvalmistelun vaikutustenarviointiohjetta edistetään pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman tavoitteita päätösten hyvinvointi- ja terveysvaikutusten kattavasta arvioinnista sekä liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden nostamisesta kaikissa ikäryhmissä, johon liittyy tarve saada kaikki ministeriöt mukaan edistämään liikunnallista elämäntapaa.

Osana käynnissä olevaa liikunta- ja liikkumisvaikutusten arvioinnin kehittämistyötä (Hankenumero: OKM042:00/2021) ollaan perustamassa liikunta- ja liikkumisvaikutusten arvioinnin verkkosivustoa, jolle koottaisiin tietoa liikunta- ja liikkumisvaikutusten arvioinnista. Valtion liikuntaneuvoston esittää, että perusteilla oleva verkkosivusto lisättäisiin linkiksi arviointiohjeen liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi -kohtaan (alusta suunnitelma, että sivusto tulisi osaksi valtion liikuntaneuvoston sivuja, www.liikuntaneuvosto.fi).

Valtion liikuntaneuvoston ehdottaa, että Hyvinvointi ja terveys -luvun (4.4.7) alaluku Eläinten hyvinvointi (4.4.7.2) siirrettäisiin osaksi Ympäristövaikutukset -lukua (4.3) ja Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys -luvun (4.3.6) perään. Kokonaisuuden kannalta Eläinten hyvinvointi -luku sopisi luontevammin osaksi ympäristön vaikutusten arviointia kuin ihmisiä ja yhteiskuntaa koskevaa vaikutusten arviointia.

Lisäksi liikuntaneuvosto esittää seuraavaa lisäystä Tietoyhteiskunta- lukuun (4.4.10):

”Tietoyhteiskunnan ja digitalisaation edistämisen vaikutuksia arvioitaessa on tärkeää tunnistaa myös digitalisaation mahdolliset negatiiviset vaikutukset, kuten vaikutukset väestön fyysiseen aktiivisuuteen, ja pyrkiä ennaltaehkäisemään näiden vaikutusten syntyä. Digitalisaatio mahdollistaa osaltaan esimerkiksi yhä passiivisemmän elämäntavan, millä voi olla vaikutuksia väestön toimintakykyyn, terveyteen ja hyvinvointiin.”

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esiin, että digitaalisaatio muuttaa lähes kaikkia elämänalueita, kuten työtä, arjen asioimista, sosiaalisia suhteita ja harrastamista. Erilaisten älylaitteiden ja teknologioiden käytön yleistyemisellä ja laajenemisella on monitahoiset vaikutukset. Toisaalta ihmisten arki helpottuu monella tavalla, mutta toisaalta vaikutukset voivat olla myös negatiivisia, kuten arjen fyysisen aktiivisuuden vähentyminen. Tämän vuoksi osana digitalisaation edistämistä tulee arvioida laaja-alaisesti myös digitalisaation mahdolliset negatiiviset vaikutukset.

6. Muut huomiot

Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen liitteeksi laaditaan myöhemmin vaikutusarviointiprosessin tarkistuslista. Valtion liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, että myös tarkistuslistassa huomioidaan liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi. Tarkistuslistasta olisi tärkeä linkittää edellä mainitulle, valmisteilla olevalle liikunta- ja liikkumisvaikutusten arvioinnin verkkosivustolle, joista löytyy lisätietoa liikunta- ja liikkumisvaikutusten arvioinnista.

Paavo Arhinmäki
puheenjohtaja
valtior liikuntaneuvosto

Minttu Korsberg
pääsihteeri
valtior liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvosto on opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaelin, joka arvioi valtionhallinnon toimien vaikutuksia liikunnan alueella, tekee aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja liikuntamäärärahojen käytöstä.